

KANADSKÉ LISTY

Second Class Mail-Reg. No. 3088

BOX 520, POSTAL STATION D, TORONTO 9, ONTARIO, CANADA M6P 3K1

No. 5., Vol. 15.

15. května-May 15th, 1981.

STÍN PRAHY

Veřejná umělecká soutěž

Výběr českých umělců pro práce na výzdobě kaple Panny Marie Hostýnské v Chrámu Neposkvrněného Početí ve Washingtoně pokračuje. Umělci v oboru sochařském, malířském, řezbářském, sklářském a jiných uměleckých řemeslech, kteří mají zájem podílet se na tomto krásném díle, mohou dopsat na adresu Msgr. Ludvíka Němce o bližší informace a instrukce.

Práce na výstavbě této české svatyně jsou již v plném proudu a je na českých umělcích, aby vnitřní dekorace se stala vzorem českého umění ve Spojených státech.

Proto zveme umělce po celém světě aby se zúčastnili. Pište na adresu: Msgr. Ludvík Němec, Chestnut Hill College, 9601 Germantown Ave., Chestnut Hill, PA 19118, USA.

XV. Slet Amerického sokolstva

Na 4000 Čechů a Slováků z USA, Kanady a i z Evropy se připravuje k účasti na XV. Sletu Amerického sokolstva, pořádaného Americkou obcí sokolskou ve dnech 24.-28. června ve Fort Worth, Texas. Pilně se nacvičují prostná cvičení, zvláště tělocvičná čísla a hlavně probíhají přípravy na největší závody v tělocviku ve Spojených státech, které budou zakončeny vystoupením nejlepších v pátek 27. června v 1 hod. odpo. (šampionát).

Na hlavním sletovém dnu 27. června v 7 hod. večer bude mimo prostných cvičení, zvláště tělocvičných čísel a cvičení na nářadí také zatančení národního tance "Horehronský čardáš" v pestrých národních krojích. Taneční skupiny z celých USA již pilně nacvičují tento tanec. Zveme všechny taneční skupiny, aby se zúčastnily tohoto mohutného vystoupení na Sokolském sletu. Zájemci mohou zavolat sestru Maggie Cremala, P.O. Box 40, West, Texas, tel.: (817) 826-3255 o instrukce i hudební doprovod.

Nekompromisní anti-komunistu Yuri Shymko, který je ukrajinského původu, byl v nedávných provinčních volbách zvolen poslancem. Je současně také předsedou Multikulturního poradního sboru ontarijské provinční vlády.

□ MOHAMAD AMIN WAKMAN, generální tajemník Algánské socialistické strany, vedl ve Vídni rozhovory s kancléřem Kiersem a s jinými významnými představiteli SPÖ. Wakman reagoval na "nepředstavitelnou brutalitu", s níž sovětská vojska potlačují odpor algánskému lidu a vyslovil se pro politické řešení, které by zahrnovalo okamžitý odchod sovětských okupantů ze země, vyhlášení neutrality Algánska a uspořádání svobodných voleb.

Subtle reforms build in Poland

By Michael Dobbs
The Washington Post

WARSAW — Eastern Europeans love salami, so it is no wonder that the phrase "salami slicing" has become part and parcel of the region's political lexicon. Reformers in Poland have discovered that it is a useful tactic, with a significant twist, as they work to construct a radically new kind of Communist society.

The phrase was originally coined by the Hungarian Stalinist leader Matyas Rakosi to describe the way he gradually isolated opposition political parties that would not accept Communist domination of Hungary in the late 1940s.

Soviet invasion

It was used again in 1968 to describe the "normalization" process in Czechoslovakia following the Soviet invasion: Reforms introduced by Alexander Dubcek were sliced away gradually until there was no salami left at all.

In Poland, the same phenomenon is taking place — only in reverse. Week by week, month by month, one slice of reform is being added to another. Individually, the changes are sometimes difficult to perceive, but cumulatively they amount to the creation of a system of government unlike any other in Eastern Europe.

Friday's May Day celebrations in Warsaw provided a good illustration of the process.

The traditional parade through the centre of the city was ignored by the independent Solidarity trade union. Instead of standing on a reviewing stand as customary, Stanislaw Kania and other Communist party leaders made a gesture of democracy by mingling with the crowds.

Kania's hope is that, by moving slowly in a reformist direction, he can satisfy the Polish people without alarming the Russians unduly. His dilemma is that neither he nor anybody else here can judge exactly which point along the salami represents the outer boundary of Soviet tolerance.

After so many twists and turns following the initial explosion of labor unrest last summer, it is difficult to predict the future course of events in Poland. But there is a general feeling here that the next 10 weeks could determine whether Poland will be allowed to solve its problems by itself or whether the Soviet Union will again use military force to crush a liberalization movement in Eastern Europe.

The reason for the cut-off date is that the firm decision has been reached to hold a special congress of the Polish Communist party from July 14 to July 18. By electing a new leadership and drafting a new program, the congress is in effect charting the party's course for the next five years.

Party reforms

Polish officials confirm privately that the Kremlin's main preoccupation now is not Solidarity — but the growing reformist trends within the Communist party itself. It was this concern that provoked a visit here last week by Moscow's chief ideologist, Mikhail Suslov, and an attack on "revisionism" in the Polish party by the Soviet news agency, Tass, two days later.

Even some dissidents find the current reformist drive within the party alarming. A member of the Workers' Defence Committee (KOR) remarked recently: "We would prefer the party to be unreformed, to be an orthodox figleaf for all the liberalization taking place elsewhere. That way, it could still act as a guarantee to the Russians."

It was, however, unrealistic to expect that a reform movement that shook up every other area of Polish society could leave the Communist party untouched. Sooner or later, ordinary party members were bound to be affected by the national mood — particularly since well over one third of them also belong to Solidarity.

The shakeup in the party has had the beneficial effect of reducing conflicts between the communist authorities and Solidarity. The level of tension in the country has diminished considerably thanks to a more consistently conciliatory policy now being pursued by the government.

NAŠE ROVY

PPLK. TOMÁŠ VYBIRAL MŘTEV

V Londýně náhle zemřel po srdečním záchvatu ve věku 69 let pplk. gšt. letec Tomáš Vybiral, D.S.O., D.F.C., držitel vysokých francouzských a všech čs. vyznamenání z 2. světové války. Pplk. T. Vybiral, předseda Čs. obce legionářské v zahraničí a zasloužilý člen Svazu letců svobodného Československa, byl významným příslušníkem čs. zahraničního letectva. Zúčastnil se bitvy o Francii a v roce 1940 bitvy o Anglii, kde se později stal velitelem známé 312. perutě čs. letectva a pak čs. stíhací skupiny RAF. Stopadesát přátel z celé Anglie se s ním rozloučilo 6. března v krematoriu Golders Green, kde se před jeho rakví skláněli čs. státní vlajka, standany Čs. obce legionářské, britské Kralovské legie a praporek sokola. Po projevech na rozloučenou a večerní trubce RAF ve stejnojmenné zastupoval účastníci státní hymny. Zadušní mše se konala v české katolické kapli v Mount Street v Londýně v neděli 15. března za velké účasti bratří i přátel. Tomáš Vybiral pocházel z Moravského Písku, kde se narodil 28. srpna 1911. Místem předsedy ústředí Čs. obce legionářské v zahraničí po zesnulém převzal major gšt. M. Kašpar.

"Třetí světová válka neodvratná"

Mistopředseda čínské komunistické strany a silný muž Číny, Teng Siao-pching považuje třetí světovou válku za neodvratnou. Válka by mohla začít kdekoli a vypuknout v příštích deseti letech. Nejpravděpodobnější prý je, že by třetí světovou válku mohla vyvolat situace na Blízkém východě nebo v Indočíně. Teng tvrdí, že třetí světová válka je neodvratná, protože "existují sepermocí a jejich imperialismus. Příštích deset let bude velmi, velmi nebezpečných. Budou strašlivá...". A dále: "Říkám, že válka vypukne kvůli Evropě. Evropa je totiž základnou hospodářské síly, politického vlivu a vojenské moci, a to je nepostradatelné k ovládnutí světa".

ČESKOSLOVENSKÁ POMOC TERORISTŮM

Samuel T. Francis, odborník na mezinárodní terorismus, napsal v The New York Times 8. března, že již „roku 1971 byly v Amsterdamu zabaveny československé zbraně, určené irské teroristické skupině“. Státní Department ve Washingtonu vydal 23. února podrobně dokumentovanou zprávu o „komunistickém zasahování do El Salvadoru“, kde se píše, že vedoucí salvadorské komunistické strany Saúl Handal byl od 24. do 27. června minulého roku v Československu.

PROSÍME OZNAMTE NÁM VČAS ZMĚNU SVÉ ADRESY

STOP PRESS: ČS. FEDERÁLNÍ RADA PRÁVĚ VYDALA PRVNÍ ČÍSLO REVUE "ČESKOSLOVENSKÁ CESTA". ZÁJEMCI POŠLEME UKÁZKOVÝ VYTISK..

Kanadské Listy

INDEPENDENT MONTHLY
IN CZECH AND SLOVAK LANGUAGES.

Rídí redakční rada.

Články, objednávky inserátů, opravy
adres a předplatné lze poslat na:
"KANADSKÉ LISTY", Box 520,
Station "D", Toronto, Ont. M6P 3K1.

Pokud jsou články podepsané, nemusí
se redaktor ztotožňovat s jejich
obsahem.

Předplatné na 1 rok:

Kanada a USA ... \$ 10:00

zámorí lodí ... \$ 12:00

zámorí letecky ... \$ 15:00

NOVÍ UPRCHLÍCI STÁLE PŘÍCHÁZEJÍ

Ve dvou dubnových transportech z Rakouska se do Kanady na záruku kanadské vlády přistěhovali tito naši lidé: do Toronta - automechanik Tomáš Dolejší s paní Leou, elektromechanik Otakar Jeníček s paní Ivanou, kameraman Milan Podsedlý s paní Jolanou a dvěma dětmi, technik Petr Polanský s paní Beatou, odborník na zdviže Milan Ptáčník s paní Jiřinou a synem.

Do Calgary byl určen stavební technik Pavel Pekárek s paní Libuší a dcerkou. Kelowna, B.C.: strojník Milan Zahradník. Edmonton: zedník Vladimír Kandra, řezník Pater Mydliar s paní Margitou a dvěma dcerkami, pokladač dlaždic Ivan Varhaníček s paní Janou. Windsor, Ont.: strojník Vladimír Šedivý s paní Libuší, instalatér Josef Polák s paní Helenou a dvěma syny. Hamilton: slévač Milan Klinger a elektrotechnik Pavel Makovec. Montreal: právník Milan Chromeček s paní a dcerkou. Kitchener: inž. v oboru zem. strojů Karol Müller s paní Ivou a dvěma dcerkami, úředník Pavel Řehák s paní Dagmar a dvěma dětmi. Coguitlam, B.C.: kotlář Pavel Suchý s paní Ivanou a synkem, který se narodil v Rakousku 14.12.80. Van-couver, B.C.: tři bratři Adlerovi /Michal, Jiří a Petr/ s rodinami, MUDr. Ivanka Rakušanová. Chambley, B.C.: opravář hudebních nástrojů František Burda s paní Václavou. Victoria, B.C.: technik František Grof. Americký Fond pro čs. uprchlíky výše uvedeným půjčil na letenky celkem US dol. 12.675:00, což je v kan. dol. 15.210:00. Tyto půjčky jsou splatné pokud možno do dvou let v kan. dolarech. Je v zájmu nově příchozích, aby Findu oznámili každou změnu své adresy a pokud jim to finanční situace dovolí, aby začali dluh splácet v pravidelných měsíčních splátkách. Adresa Fondu je: American Fund, Box 392, Port Credit P.S., Mississauga, Ont. L5G 4M1. Pokud jsou naši krajané ochotni poskytnout nově příchozím jakoukoliv pomoc, včetně hledání bytů a práce, mohou se spojit s příslušným úřadem fed. ministerstva prac. sil a imigrace - CEC/Canada Employment Centre/, dříve Manpower. Tel. čísla jsou v tel. knize vždy pod Govt. of Canada. Přejeme všem nově příchozím, aby

jejich první kroky na kanadské půdě byly pokud možno bezbolestné. Vítáme také nově příchozí z Itálie a z NSR. Mnozí nám hlásí, že "Kan. Listy" jdou v lágrech z ruky do ruky. Těší nás to..

LIDÉ MEZI NÁMI

V dnešní rubrice věnujeme místo významnému krajanovi, který žije v Ottawě, ale dlouhá léta působil v Montrealu. JUDr. František Stein je krajan nad jiné zasloužilý. Málokdo uvěří, že 27. dubna t. r. oslavil své 85. narozeniny. Narodil se v Sedlci v jižních Čechách, studoval na Jirsíkově gymnasiu v Č. Budějovicích; pak vystudoval práva, ač srdce ho vždy táhlo k hudbě. Stal se proto znamenitým klavíristou. Jako mladý koncipient u advokáta a poslance Čs. sociální demokracie dr. Alfréda Meissnera se oženil se sl. Yvonnou Briandovou z Ottawy, kterou poznal během cesty po Itálii. Po Hitlerově okupaci Prahy odešel do Kanady a po vypuknutí války se stal osobním tajemníkem čs. vyslance Pavlaška. Účastnil se založení Čs. národního sdružení v Kanadě, které se z Montrealu rozšířilo po celé Kanadě; mělo později 96 odboček. Dr. Stein s přáteli - umělci uspořádal celou řadu výborných koncertů ve prospěch naší zahraniční akce a spřátelil se s Janem Masarykem. Pod pseudonymem "Sedlický" psal do mnoha krajanových listů. Po 2. válce se vrátil do Prahy a zastával funkci kulturního referenta na americkém velvyslanectví v Praze. Po komunistickém puči v roce 48. odešel do exilu a usadil se v Kanadě. Několik let po smrti jeho vzácné manželky se znovu oženil se svou nyníjší paní Biankou. Posíláme mu do Ottawy naše upřímná blahopřání. Je to krásný český vlastenec a kultivovaný hudebník.

Zvláštní zpráva

Náš dopisovatel Vladimír Škutina nám poslal zprávu, že v Madridu bylo založeno Mezinárodní Helsinské Sdružení, anglicky: International Helsinki Association, zkráceně: IHA. Jsou v něm zastupci 35ti států, které podepsaly Závěrečný dokument o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Sdružení je nezávislé na vládách jednotlivých zemí, podporuje obhajbu lidských práv ve všech zemích, příp. skupiny obhájců lidských práv, ko-ordinuje jejich spolupráci, chrání je před vládními a policejními šikanami, informuje občany jednotlivých zemí o dodržování Helsinského protokolu, předává stížnosti o jeho porušování Evropské konferenci a Organizaci Spojených Národů. Navíc podporuje morálně i materiálně oběti politického pronásledování ve všech zemích, které Závěrečný Akt podepsaly. Presidentem IHA byl zvolen jednomyslně prof. Andrej Sacharov a místopředsedou Václav Havel. Úřadujícím předsedou se stal prof. Walter Hoffer, předseda Meziparlamentního sdružení Evropské Rady, z Bernu. Výkonný výbor má dalších 8 členů: redaktor Káři, S. Owsianko, Martin Raeber, Werner Rom, Vladimír Škutina, J. L. Steinacher, dr. F. Uhl a Rev. E. Voss. Činnost IHA podporuje řada britských, západoněmeckých a švýcarských poslanců. Členem Mezinárodního Helsinského Sdružení se může stát každý občan nebo kolektivně každá organizace ze všech členských zemí Helsinské smlouvy. Další podrobnosti poskytne Vlad. Škutina, Uetlibergstr. 200, 8045 Zürich, Switzerland. Tel. 01/664069.

PLAKÁT A ODZNAK. Ústředí Československého Sokolstva v zahraničí vypsalo soutěž na plakát a odznak V. - Jubilejního sletu ve Vídni 1982. Plakát má být barevný, 55 a 48 cm, má vystihovat sokolskou myšlenku a význam jubilejního sletu. Odznak má mít velikost 4 x 4 cm a má mít nápis "V. slet - Vídeň 1982". Soutěž na plakát i odznak je česná, bez hmotných cen a došlé návrhy posoudí porota.

"NA VLASTNÍ OČI jsem viděla, jak líbáš svou novou sekretářku!" - "Promiň, já jsem myslel, že je to ještě ta stará!"

ČESKOSLOVENSKÝ LEV provedený ve 14K zlatě

Jako přívěšek k náramku, medailon,
jehlice do kravaty nebo do klopky.
Velikost 1 (ilustrovaná) — \$120 a daň
Velikost 2 (menší) — \$49 a daň

Veškeré opravy, předělávky,
odhady zlatých a stříbrných šperků

J. M. KLEIN - ZLATNÍK

5 Shuter St., Toronto
(vedle MASSEY HALL)

862-0807

zasíláme na dobírku

Z BATAWY

Naši krajanickou obec na
Batawě nesmírně zarmouti-

la zpráva, že V Mnichově v záp. Německu náhle - dne 3. dubna t. r. - zemřel náš přítel a bratr dr. Ludevít Linczenyi. Narodil se 4. srpna 1909 ve Velké Polomi na Slovensku, jako syn faráře lutheránsko-evangelické církve. Od mládí byl vychováván v duchu slovensko-české vzájemnosti. Působil jako středoškolský profesor v Kežmaroku, ale s ustavením Slovenského štátu byl svého místa zbaven a pracoval v Baťových závodech ve Svitě. Při vypuknutí Slovenského národního povstání byl jedním z prvních, kteří se zapojili do boje proti nacistům. Po válce se stal předsedou národního výboru ve Svitě a poslancem parlamentu v Praze. Na půdě parlamentu se statečně dožadoval návratu všech Slováků, kteří byli zavlčeni do Sovětského svazu. Po únoru 48 musel odejít na Západ a po krátkém pobytu v Řeznu, NSR, emigroval do Kanady. U nás na Batawě se stal jedním z pilířů národní práce. Říkali jsme mu "br. Sadílek". Zamýšlel sepsat dějiny Batawy. Vyslovujeme jménem všech krajanů nejhlubší soustrast sestře Emě Linczenyiové a synům Lučkovi a Igorovi. A. D.

S boelným srdcem oznamujeme všem
přátelům, že po dlouhé nemoci zemřel

JIRÍ TRAUB,

býv. pokladník Pražské Sparty, v Clevelandu v pondělí 23. února 1981.

Byl členem Svazu Čs. Sportovců v Zahraničí, Krajanického Výboru, Čs. Společnosti pro Vědu a Umění a Plesového Výboru Čechů a Slováků.

5. března by se dožil 83 let

(Manžel zesnulé Štěpánky a syna Jiřího.)

Pohřeb se konal v pátek, 27. února 1981 hřbitova Mt. Sinai

Cest nehynoucí budí jeho památka!

Osobní půjčky na nejnižší úrokovou míru
Speciální vklady - šeková služba

KAMPELIČKA

**CZECHOSLOVAK TORONTO
CREDIT UNION LTD.**

740 SPADINA AVENUE • TORONTO
ONTARIO M5S 2J2

Telephone: 925-0557

Úřední hodiny: V pondělí a v pátek od 10 do 7 hod.
Úterý, středa, čtvrtek, 10 do 5 hod.

Pražské uzenářství

638 Queen St. West,
TORONTO, ONT. M6J 1E4

Majitel: J. Pichlík

Tel.: 364-1787

Divadelní MY FAIR LADY koutek

LIMELIGHT DINNER THEATRE
2026 YONGE St., TORONTO - do 11. července 81.

Na Adolfa Tomanu se můžete spolehnout. Má neomylný instinkt pro divadelnictví a talent pro režii. Dnes je podnikatelem a uměleckým ředitelem torontského profesionálního LIMELIGHT DINNER THEATRE. Vybírá hry, obsazuje je dobrými herci a většinou i režiruje. Uvádí jen několik premiér do roka, protože skoro každá hra má "long run". Hraje se, dokud je úspěch, dokud táhne. A protože Adolf Toman je divadelník, který nedopatřením se nenarodil v Kalifornii a nevyrostl v Hollywoodu, jeho úspěch je okolnostem přiměřený. Velká ryba v malém rybníku.

Adolf jako moudrý podnikatel neriskuje. Vybírá hudební komedie, které se "na beton" osvědčily, působí je svému primitivnímu prostředí--- Limelight je Dinner Theatre, večere se podává před představením s pivem nebo vínem atd., herci slouží jako číšníci svižně a s chutí, v kuchyni je dobrý kuchař a na jevišti se pak vykouzlí neuvěřitelně zdařilé představení. Teď právě běží, doufejme že na "long run", "MY FAIR LADY" ve velmi dobrém obsazení a se znamenitým hudebním doprovodem. Doporučuji.

Z produkce "My Fair Lady" v Limelight Dinner Theatre, která běží do soboty 11. července. Zleva: Chas. Kerr, Marie Baronová a Wm. Copeland.

"...a na hrušce sedí diktátor" Vladimír Škutina

Komedii Vladislava Gillara a Vladimíra Škutiny "...a na hrušce sedí diktátor" znají čtenáři Edice "5 podob humoru a napětí". Toto groteskní podobenství, v němž teroristka unese diktátora a diktátor mezitím přestane být diktátorem, uvedlo ve světové premiéře mnichovské divadlo "Am Einlass" dne 12. února 1981.

V překladu a režii Tomáše Fantla s hudbou evžena Ilína, ve výpravě Otto Kollrosse a v produkci Borise von Emde hrají diktátora H. Reck a teroristku Inez Güntherová. Po celou dobu, kdy komedie "...a na hrušce sedí diktátor" bude na repertoáru, bude na chodbách divadla instalována výstava kariatur a koláží Jana Kristoforiho, Ivana Steigera a Karla Trinkewitze.

/Čtenáři, kteří ještě neznají "5 podob humoru a napětí", si je mohou objednat v Galerii Krause-Book Service, Postfach 444, 8330 Pfäffikon-Zürich, Switzerland./

PAVILION PRAGUE

KARAVANA 1981.

Abyste rozuměli, jak to vlastně je s tou torontskou "karavanou". Úředně se celá ta věc jmenuje Metro Toronto International Caravan a letos je pořádána po třinácté. Proč? Proto, aby všechny etnické skupiny "multikulturního Toronta" měly příležitost ukázat veřejnosti zajímavé ukázky ze své původní vlasti. Kdo jsou to etnické skupiny? Inu, přistěhovalci z celého světa. Jasně? Letos se přihlásilo 48 etnických skupin do karavany a každá z nich připravuje svůj pavilon. Doprava karavanovými autobusy od CN-Tower vás povede od jednoho pavilonu k druhému na cestě kolem světa. Potřebujete jen "Metro Toronto International Passport", který platí od 19. 6. do 27. 6. 81. Stojí 10 dolarů, před 12. červnem jen 8 dolarů.

Pavilon Prague bude letos v centru Toronta v č. 1055 Yonge St., hned severně od Roxboroigh, na východní straně Yonge St. Pouhý jeden blok od stanice podzemní dráhy "Rosedale". Tento článek nemá jen vzbudit váš zájem o karavany, ale chce vybudovat krajan, aby se-jak kdo může-aktivně účastnil budování Pavilonu Prague k zajištění dobré pověsti naší staré vlasti, která je tu zastoupena. Další informace vám dá Bob Moravec na č. 488-0985 nebo Áda Toman v Limelight Dinner Theatre. Je to snaha, která si zasluhuje vaši plně podpory. Běla.

BENEŠ INN TAVERN
392 Eglinton Ave. W.

Posloužíme Vám
7 dnů v týdnu!
Obědy

Pondělí až pátek 12 do 2 odpo.

Večere

Pondělí až čtvrtek 6 odp. do 12 veř.

Pátek a sobota 6 odp. do 1 ráno

Neděle 6 odp. do 10 večer.

Live music

(čtvrtek, pátek a sobota)

U BENEŠŮ JAKO U MAMINKY

Pro rezervace volejte 481-1853

BLAHOPŘEJEME

Přátelé v Montreálu nás upozornili, že se tam v plné duševní a tělesné svěžesti dožívá 80. narozenin známý krajan inž. V. A. Pavelka. Po mnoho let se účastnil krajaňského života a nabídal k práci ostatní. Upřímně mu k významnému životnímu jubileu blahopřejeme a doufáme, že ještě po mnoho let bude se zájmem číst naše "Kanadské Listy".

"VEČER ZHASLO V KINĚ na pá: minut světo." - "A byla panika?" - "Ano, ale teprve, když zase rozsvítí."

Patříte Kanadě

Kanada je tvá vlast. Každá provincie, každé město, každá vesnice. Atlantické provincie na východě, úchvatná oblast hlavního města, vysoké hory Skalisté na západě. Země neobyčejné přírodní krásy; rafinované i prosté příjemné krásy; s možností prázdninových zážitků v rozsahu, který žádná jiná země nemůže poskytnout. Tento rok poznej jinou část své Kanady.

... a Kanada patří vám

Canada

Tolik možností, kam jít

Canadian Government
Office of Tourism

Office de tourisme
du Canada

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945

V květnu roku 1945, t.j. před 36ti lety, došlo v Praze k povstání obyvatel proti německé okupaci. Bylo zcela zbytečné? Osobodila Prahu jen Rudá armáda? Proč nepřišli na pomoc Američané? Jaká byla role Vlasovců? Ktož nově přichází naseho původu se doma skutečnou pravdu nedověděl. Proto přinášíme záznam o pražském povstání z pera muže, který byl významným členem České národní rady. JUDr. Josef Kotrly odešel po únoru 1948 do exilu, žil v Montrealu a tam také před několika lety zemřel. Jeho osobní svědectví vyšlo v knize "Pražské povstání 1945", kterou v roce 1965 vydala Rada svobodného Československa. Mimo dr. Kotrlyho přispěli do knihy také: Vladimír Krajina, Otakar Machotka, Oskar Pejcha a František Schwarzenberg. Knihu lze objednat za Can. \$ 5.00 na adrese: Council of Free Czechoslovakia, 420 East 71st St., New York, N.Y. 10021, USA.

Povstání vypuklo předčasně a bylo spontánní. Česká národní rada čekala na zbraně a parašutisty, ale ti nepřicházeli. Ale protože obyvatelstvo Prahy povstalo samo, Česká národní rada se snažila, aby se dostala v čelo a aby se v čele udržela. To se Radě podařilo, přestože odborovými organizacemi připravovaná a slibovaná mobilizace v továrnách selhala.

Hned na počátku povstání v České národní radě se zjistilo, že nějaký důležitý funkcionář odborových organizací, který měl provádět mobilizaci závodů, nepřišel a snad odmítl spolupráci. Smrkovský žádal, aby byl zastřelen jako zrádce. Kubát souhlasil. Smrkovský žádal, aby dr. Pražák tento sumární rozsudek smrti potvrdil. Pražák byl v rozpacích, ale Smrkovský i Kubát tvrdili, že jest revoluce a válka, že není čas na sentimentality a že je nebezpečí prozrazení celé Rady. Můj právní cit se ve mně vzbouřil a řekl jsem dr. Pražákovi, že nesmí takový rozsudek potvrdit, že obžalovaný má právo, aby se obhájoval a že bez slyšení obžalovaného není spravedlnost. Pražák rychle pochopil a přiklonil se k mému názoru, aby obžalovaný byl předveden a vyslechnut. Tím se věc skončila, myslím, provždy. Téhož dne přišel dr. Pražák za mnou a děkoval mi. Řekl, že by se byl bez mého zákroku dopustil nespravedlnosti. « Vy právníci vidíte věci z jiného hlediska » řekl, « mne by to nebylo ani napadlo, že člověk by neměl být odsouzen, aniž by řekl své mínění ». Po této příhodě jsme byli dobří přátelé a on pak vždy velmi dol na můj názor a často se mne ptal, co o té či oné věci soudím.

Nyní po letech si uvědomuji, že Česká národní rada se stala mluvčím Pražského povstání jenom shodou několika okolností. Využili jsme toho, že rozhlas byl dobyt a prohlášení Rady bylo vysíláno, posloucháno obyvatelstvem a zachyceno Londýnem i Košicemi. Ježto nikdo neprotestoval a nikdo jiný nevystoupil, byli jsme jediní, kteří měli vůli vést povstání a vládnouti. Také jsme zastavili Bienertův pokus vytvořit vládu, schválenou Němci, a docílili koordinace s českými vojenskými organizacemi.

Československá vláda v Košicích vydala prohlášení, vysílání a několikrát opakované Londýnem, že Česká národní rada jest mluvčím a zmocněncem československé vlády. To bylo vysíláno v různých jazycích a slyšeli to Němci i K. H. Frank. Tím byla autorita Rady mimo diskusi a Rada byla oficiálním orgánem československým se sídlem v Praze.

Jedno z prvních prohlášení které Rada učinila, bylo oznámení, že československé branné síly mají na levé paži bílou pásku a písmeny R. G. Až počet pásek šel do státi, nebylo jich pro brigádníky dosti. Pásky byly rozděleny odborovými organizacemi a objevily se na pažích závodních milic až po povstání.

Hned jak bylo dobyt rozhlas, šel jsem za svým přítelem ing. Hlávkou a získal jsem jeho zaměstnance dr. Bruno Kesznera (nyní notáře v bavorském Ansbachu), demokratického Němce, jako německého hlasatele. Myslím, že naše výzvy německým vojákům, aby složili zbraně a šli domů, že jest konec války, byly velmi účinné. Nejenom Rakusané a Alasane se tím řídili, ale také jiní prostí vojáci Wehrmachtu chřelí domů. V budově První nemoelce pojišťovny jsem poiskal dalšího Němce, Rudolfa Schmelzera, který tam byl dosazen a kurýr nosil vždy ostentativně hákový kříž. Byl ochoten k jakékoli spolupráci a řekl mi, že K. H. Frank je v nemilosti u německých vojenských velitelů a že by bylo možné docílit jeho zatčení Gestapem. Nechtěl jsem se do žádného jednání s Gestapem pouštět, bál jsem se léčky. Ostatně události se hnaly překotně kupředu, přišly jiné závažné věci, takže po sdělení obsahu tohoto rozhovoru dr. Pražákovi se ve věci nic dále nedělo.

Hned první den revoluce jsem Radě navrhoval, aby se práce nějak rozdělila na rezorty. Smrkovský byl proti tomu a ani se o tom nehlasovalo, když Smrkovský velmi mírně a přátelsky prohlásil, že budeme o všem rozhodovat společně. Protože se však uznávala nutnost, abychom měli kontrolu ministerstev, ústředních úřadů a magistrátu, jmenovala Česká národní rada správce rezortů a ústředních úřadů. Já jsem tomu nepřikládal zvláštní důležitosti, protože jsem měl za to, že jde o opatření na několik dnů. Stejně jsem lidí, kteří byli jmenováni, neznal. Neměl jsem pravdu, protože většina jmenovaných osob zůstala na vedoucích místech v úřadech i později. To je přirozené, protože ministři, kteří byli po léta v cizině, ztra-

tili kontakt s vlastní a neznali změněnou mentalitu obyvatelstva ani změněné poměry. Můj přítel, dr. J. Nebesář, byl jmenován na můj návrh guvernérem Národní banky a já jsem byl pověřen správou ministerstva spravedlnosti. Tato jmenování byla provedena již 5. května 1945.

Neměli jsme ani jednací řád ani ustanovení o kvoru, a tak rozhodovali vždy ti členové Rady, kteří zrovna byli přítomni. Místopředseda Josef Smrkovský, který hrál tak významnou úlohu, nebyl hlubokým myslitelem, ani nebyl mužem praktickým ve věcech veřejných, ani nebyl znalý státní správy, ale znal dokonale základy marxismoleninismu, věděl, co chce, a nedal se nijak svést s cesty. Smrkovský často protahoval jednání, až byli všichni unaveni nebo někteří odešli a pak prosadil svůj názor.

Josef Smrkovský vědomě připravoval občanskou válku a sociální revoluci. Mnohokrát jsem s ním nesouhlasil a často došlo mezi námi k slovním potyčkám a k ostré debatě. Byl dobrým stylistou a novinářem a jeho provolání a články povzbuzující obyvatelstvo byly prosté a výmluvné.

Byl jsem přítomen, když diktoval své komunistické sekretářce buď články pro Rudé Právo nebo nějaké provolání, při čemž poznamenal, že se musí buržoazní válka změnit ve válku občanskou a v sociální revoluci, že dělníci musí bojovat proti vlastní buržoazii. Znal jsem tento jeho leninistický slabikář velmi dobře a reagoval jsem ihned na jeho slova. Řekl jsem mu, že situace je jiná, než jaká byla za ruské revoluce, kdy obyvatelé Ruska byli unaveni dlouhou válkou. Poukázal jsem také na to, že i Rusové bojují proti Němcům a že z Čechů nikdo za ním nepůjde a že třetí boj proti Němcům. Zarazil se a stočil rozhovor na jiné pole. Dostal jsem se ovšem a ním do konfliktu ještě později několikrát.

Moje ideové zaměření bylo prosté: svoboda a pořádek, co nejrychlejší návrat k civilnímu mírovému životu, zabránění ničení lidských životů, majetku a kulturních hodnot, když válka stejně končí. Viděl jsem vybombardovaná německá města, zažil jsem nálety v Berlíně a v Sasku a nechtěl jsem, aby Prahu stihl osud Lipska nebo Drážďan.

Smrkovský se svou ideou sociální revoluce a občanské války to neměl nijak lehké. Dělnické pluky ze závodů, od nichž očekával že s rudými prapory nastoupí na barikády, nepřišly. Na barikádách vlály prapory národní. Do zbraní povstali řemeslníci, obchodníci, zřizenci, stařeční se chovála pražská policie, nastoupili čs. důstojníci, zkrátka podle názvosloví komunistického česká buržoazie. Česká národní rada se podobala dne 5. května francouzskému revolucionáři Alexandrovi Ledru-Rollinu, který při únorové revoluci v Paříži v roce 1848 ve valicích se zástupu pařížských mas zvolal: « Musím je následovat, jsem jejich vůdcem ». Česká národní rada i se Smrkovským a ostatními komunisty musela následovat a později vést národní povstání. Byla přijata pomoc Vlasovových oddílů přes odpor Smrkovského a po odchodu Němců se Praha vrátila k normálnímu civilnímu životu a k občanské válce nedošlo.

Hned v prvních hodinách povstání, po provolání České národní rady, jsem poiskal ing. Josefa Martinka z Náchoda, žurnalistu, literáta a sběratele literárních a kulturních památek. Ten mne vyzval, abych si psal o všech událostech deník a abych popsal všechny detaily, abych schovával všechny poznámky a papíry, že je to historický materiál. Dnes už nevím, jak jsem tehdy našel chvíli času, abych psal své poznámky, a tím méně si mohu vysvětlit, že se za těch 20 let neztratily.

Cituji svůj první zápis: « Sobota, 5. května 1945. Jedl jsem v restauraci Obecního domu v Praze. Měl jsem tam schůzku s Jiřím Legsfeldem, který mne hledal a s kterým jsem se konečně dorozuměl. Přišel. Řekl, že má k dispozici kanceláře s obývacím pokojem na Vinohradech a osobní auto na dřevoplyn. Zavěd jsem ho do Rady, protože jak vůz tak i byt jsme potřebovali. Po cestě Celetnou ulicí do Dlouhé třídy, kde sídlila Česká národní rada v domě Občanské záložny, jsme viděli nejenom, že jsou odstraněny již téměř všechny německé nápisy, nýbrž že i výklady i domy jsou ozdobeny státními vlájkami a vlájkami spojeneckými. Po krátkém jednání v Radě telefonoval jsem s Družstevní prací ohledně ramenních pásek pro Revoluční gardu a odešel jsem do Dp, abych je přinesl. Po cestě přes Staroměstské náměstí jsem pozoroval, že na radnici je zvláštní velká československá vlajka. Lidé odzbrojovali německé vojáky. Sam jsem odebral jednomu německému vojáku jeho pistoli.

Mezitím již místní rozhlas pražský (pouliční) se dostal do rukou českých lidí. Zprávy, které hlásil, byly konfusní a byly v rozporu s Radou. Šlo o to, aby Česká národní rada dostala pouliční rozhlas pod svou kontrolu. Usneseno, že Smrkovský a Kotrly přijdou do městského rozhlasu, aby jej získali pro Českou národní radu. Nejdříve jsme šli do staré radnice. Tam jsme se dověděli, že vysílací místnost pouličního rozhlasu jest ve sklepě nové radnice. Došli jsme do podzemí až před samotnou místnost rozhlasu. Bylo nám sděleno, že dispoziční právo nad rozhlasem má dr. Vacek, který právě v nové radnici není. Všude stály zástupy lidí a nikdo nám nemohl dát kloudnou informaci, kde bychom dr. Vacka našli. Vystupovali jsme velmi energicky a konečně se našel dr. Pičman, zaměstnaný na pražském magistrátu, který nám chěl pomoci. S jeho pomocí jsme se znovu dostali do podzemí radnice. Smrkovský pronikl až do místnosti, odkud se vysílalo. Tam úředník, který měl dozor v místnosti a který řídil vysílání, dr. Kučera, ho ohrožoval pistolí a hrozil mu zastřelením. Konečně dr. Pičman nás dovedl k dr. Vackovi. Když jsem se Smrkovským vkročil do jednací síně staroměstské radnice, bylo mi, jako bych byl v úlu. Byl tam zástup lidí a jak jsem viděl, dohadovali se o tom, jak se mají rozdělit ministerstva, čili tvořila se vláda. Hlavní osoby byly dr. Vacek a Bienert, předseda protektorátní vlády.

První týden v květnu 1945: barikáda u Mlénsa. V pozadí Národní divadlo, které našťastí v bojích poškozeno nebylo.

Vysvětlení, proč dr. Vacek chtěl vytvořit vládu, je velmi zajímavé. Ač původně byl Radou pověřen vedením pražského magistrátu dr. Pičman, a pokud se pamatuji, byla jeho pověřující listina i podepsána, objevilo se najednou, že jiná pověřující listina, podepsaná Smrkovským a Kubátem, byla dána dr. Vackovi, který byl pověřen zřízením pražského národního výboru.

Dr. Vacek však měl v paměti historickou reminiscenci, že v roce 1918 byl prvním vládním orgánem tehdy nové republiky Národní výbor, a měl za to, že má takový výbor po vzoru roku 1918 sestavit. Smrkovský si vzal dr. Vacka stranou a vysvětlil mu situaci. Bienert se nás potom ptal, co chceme. Řekli jsme, že jsme členové České národní rady a že máme moc v rukou. Bienert na to prohlásil, že dr. Hácha jest delší dobu nemocen, že je nepřičetný a že funkce presidenta přešla na předsedu vlády, tedy na něho, Bienerta. Sdělit jsme mu naše stanovisko, totiž že trváme na principu legality, formulovaném prezidentem Benešem, že jsme nikdy neuznali, co zde dělali Němci, že zákonná československá vláda je v Košicích a že jejím reprezentantem zde jest Česká národní rada, a žádali jsme ho, aby šel s námi do České národní rady. Bienert se ptal, zda to má znamenat zatčení. Na to jsme neodpověděli přímo; Smrkovský mne požádal, abych Bienerta dovedl do místnosti Rady k jednání.

Jednání České národní rady s Němci.

Hned 5. května při jednání s Bienertem jsme dostali do Rady zprávu, že německé tanky projíždějí ulicemi a stílejí a že německá letadla bombardují Prahu. Česká národní rada rozhodla, že bude protestovat a vyzve Němce, aby se vzdali. Byl jsem pověřen, abych telefonoval K. H. Frankovi. Měl jsem však jít až k Masarykovu nádraží, aby se neprozradilo, kde Rada zasedá. Dostal jsem jednoho gardistu, byl to bývalý důstojník, aby bděl nad mou bezpečností, a odešli jsme pěšky z Dlouhé třídy přes náměstí Republiky do Hyberské ulice. Moje salva gardia mne vlačel od jedné domovních dveří ke druhým, musel jsem se skrývat v průjezdech, mluvením dělati přískoky. Bral moji bezpečnost velmi vážně, a když se u Masarykova nádraží trochu stílelo, prohlásil, že je to velmi nebezpečné, tak jsem šel dál sám až k Masarykovu nádraží, které bylo obsazeno Němci. Tam jsem vešel do telefonní budky a snažil jsem se zavolat číslo 093094 v Černinském paláci. Nebyla žádná odpověď a telefonistka z centrály odpovídala na můj dotaz, že spojení s tímto číslem je přerušeno. Tož jsem se vrátil do Rady.

Musím uvést, že švýcarské ústředí Mezinárodního červeného kříže vyslalo v dubnu 1945 do Prahy delegaci. Hlavou delegace byl p. Dunant, jeho zástupcem p. Montandon. Delegace byla akreditována u říšského protektora v Praze a měla se starat o osud internovaných vězňů v koncentračních táborech a zajatců. Sídlila v Thunovské ulici na Malé Straně. Delegace přibrala ke spolupráci i několik Čechů, mezi nimi dr. F. A. Menčíka /bratrance mladého Tomáše Bati/ a J. Bubelu.

Hned 5. května žádaly některé německé lazarety o ochranu Mezinárodního červeného kříže. Brzy obě bojující strany, Češi i Němci, žádali Červený kříž buď o zprostředkování nebo protestovali proti porušování mezinárodních zvyklostí boje. Němci žádali p. Montandona o zprostředkování, aby se boje v Praze zastavily. Montandon telefonoval čs. rozhlasu a žádal o vyjednávání.

Státní kapitán Maivald, který byl pověřen Českou národní radou vedením rozhlasu, vyslal 5. května večer se souhlasem Smrkovského a Kubáta zaměstnance rozhlasu dr. J. Z. Morávka jako spojku do Mezinárodního červeného kříže v Thunovské ulici. Dr. Morávek formuloval svoji funkci slovem « parlamentář » a telefonem v noci z 5. na 6. května, aby Česká národní rada přišla jednati s Němci, že krveprolití je zbytečné a že Němci jsou ochotní k jednání. Nebyla to jeho vlastní koncepce, nýbrž to, co mu lidé na červeném kříži řekli. Byl s Radou v neustálém telefonickém spojení a většinou s ním mluvil Smrkovský.

Dne 6. května navštívil dr. Morávek K. H. Franka v Černinském paláci. Dr. Morávek doprovázel německý kriminální komisař dr. Leimer z Gestapa, kterého dr. Morávkovi přidělil Červený kříž. Moje mínění je, že třísti Němci politickému umění K. H. Franka vůbec nedůvěřovali. Sám K. H. Frank byl překvapen, že dr. Leimer dr. Morávka doprovází. Podle výpovědi K. H. Franka vyžádal se dr. Morávek listinou, podepsanou dr. Pražákem, a chěl zahájit jednání mezi Frankem a Českou národní radou. Frank však se do žádného jednání nepustil, neboť byla ohlášena delegace Národního výboru (pravděpodobně místního) a dále dva českoslovenští vyšší důstojníci, kteří žádali odevzdání Černinského paláce. Frank odmítl palác odevzdat.

Dr. Morávek plnou moc České národní rady měl.

Dr. Morávek nic s Frankem neujednal, ale telefonoval znovu v neděli ráno, že Němci hrozí bombardováním Prahy, vyhrožují, že ji vyhlásí s povrchu zemského jako Varšavu, a zapřísahal nás, abychom přišli k jednání, že se dá Praha zachránit. Podle sdělení Morávkova dali Němci ultimatum, že nedojde-li k jednání, Prahu zničí. O tom, zda se má s Němci jednat, debatovalo se v noci z 5. na 6. května.

Cituji svoje záznamy z těch dnů:

« Česká národní rada ze zásadních důvodů jednání nejprve odmítala. Ználi jsme dobře nacisty a bylo poukázáno na to, že může jít o léčku, aby se Němci zmocnili vedoucích členů České národní rady. Měli jsme zkušenost a určité podezření, které přišlo z toho, že pro předsedu dr. Pražáka přijelo nějaké neznámé auto, aby ho odvezlo a (domnívali jsme se) že mnoho nescházelo a byl by se pravděpodobně dostal k Frankovi ».

Ovšem Rada neměla žádnou organizovanou zpravodajskou službu a mnoho zpráv, které docházely, byly rázu J P P, to jest « jedna paní povídala ».

Tlumočila-li úřadovna Mezinárodního červeného kříže body, o kterých chtěl K. H. Frank jednat, správně, bylo to v podstatě toto:

1. Praha byla prohlášena za lazaretní město;
2. má být zaručena ochrana německého civilního obyvatelstva a raněných;
3. má být zajištěna volnost pohybu pro armádu polního maršála Schörnera, aby mohla splnit své speciální úkoly;
4. K. H. Frank nechce jednat s komunisty.

Samozřejmě se o celé věci podrobně debatovalo. Neprve o tom, co je to lazaretní město. Bylo nás v Radě dosti právníků a vyhrabali jsme ze zapomenutého koutku své paměti, co jsme se učili v mezinárodním právu, a shodli jsme se na tom, že lazaretní město není žádná instituce mezinárodního práva, které zná otevřené město a nikoli město lazaretní.

Zaručení ochrany německého civilního obyvatelstva a raněných jsme rovněž nechťeli převzít. Důvody byly především praktické, báli jsme se, že by Praha neměla dosti jídla. Železniční spoje byly přerušeny, na ulicích byly barikády a tak se žilo ze zásob. Kuffner, náš zásobovací referent, nás ujišťoval, že zásoby jsou, ale jeho výpočty se týkaly pouze českého sektoru obyvatelstva, poněvadž Němci, zejména vojenské útvary a německé nemocnice, měli zásobování vlastní. Přisun čerstvých potravin, mléka a masa přestal. Druhý aspekt byl právní. Vzáli jsme za základ právní a faktický stav, že českoslovenští Němci se stali říšskými občany. Před válkou vždy chtěli Heim ins Reich, chtěli jsme jim tedy dát příležitost, aby do Německa odejeli. Nebyl jsem si jist, zda by autorita České národní rady násilností vůči Němcům zabránila. Také péče o raněné Němce by byla těžkým břemenem.

O třetím bodě nám chyběly základní informace. Nevěděli jsme, jaké úkoly polní maršál Schörner má. Nechtěli jsme se tedy k němu zavazovat. O nějaké kapitulaci Němcům nebyla ovšem v Radě ani zmínka. Mezi členy Rady nebyl žádný ideový konflikt ani ustrašenectví. Čekalo se celou noc na slíbené zbraně a teprve dne 6. května ráno, když zbraně ani pomoc spojenců nepřišly, vyrozuměla Rada Mezinárodní červený kříž, že je ochotna k jednání, zastaví-li Němci nepřátelství, zejména bombardování Prahy. Červený kříž toto sdělení zprostředkoval a německá odpověď byla, že Němci zastaví bombardování a střežbu, vyšle-li Rada plnomocníky k jednání.

Celkem však nastala v Radě úplná shoda, že se k jednání s Němci půjde. Rozhodným faktorem bylo to, že jsme očekávané zbraně od spojenců nedostali. Naš vojenský štáb nás informoval, že se ku Praze stahuje několik německých divíí.

Když přišlo k tomu, kdo má být vyslán k jednání, tu se v Radě rozhostilo ticho a rozpaky. Měli jsme zprávy o krutosti SS oddílů a o tom, že stříleli lékaře, ošetřovatelky a parlamentáře.

Dr. Pražáka jsme vyloučili z parlamentářské funkce hned, protože jsme nechťeli vystavit jeho osobu nebezpečí, a nechťeli jsme ztratit předsedu. Smrkovský byl pro Němce nepřijatelný, neuměl německy a vůbec se o takový úkol nezajímal. Josef Kubát rovněž neuměl německy a nevyjádřil se. Citil jsem, že jest řada na mně, abych něco řekl. Prohlásil jsem, že přichází-li v úvahu pouze osobní bezpečnost, že bych přijal funkci vyjednavce a jestliže se Rada usnese, že někdo k jednání jít musí, že tedy půjdu. Zadal jsem však, aby byli vysláni dva parlamentáři, nikoli jeden. Nikdo se nepřihlásil a tož jsem žádal, aby mi Rada přidělila jako vojenského poradce generála Karla Kutlvašra. Generál Kutlvašr byl přítomen a souhlasil a Rada naše zmocnění odhlasovala. Byla vystavena listina tohoto znění:

Česká národní rada se sídlem v Praze.

Praha, 6. května 1945.

Zplnomocnění.

Česká národní rada zplnomocňuje tímto tímto svého místopředsedu pana JUDr. Josefa Kotrlého a pana gen. Karla Kutlvašra k jednání s německými zplnomocněnci.

Za: (kulaté razíko)

ČESKÁ NÁRODNÍ RADA

Jos. SMRKOVSKÝ, J. KUBÁT,
místopředseda ústřední tajemník

Jak vidno, neobsahuje mandát žádné výhrady ani omezení. Listina byla podepsána Josefem Smrkovským. Nato Česká národní rada dala rozhlasu komuniké: « CNR oznamuje: K. H. Frank se obrátil cestou prostředníků na CNR se žádostí, aby vyslala své zástupce k jednání. CNR ustanovila svými delegáty místopředsedu dr. J. Kotrlého a gen. Kutlvašra. Přípravy k boji však pokračují. CNR udrží všemi prostředky svou moc a je rozhodnuta

vybojovat svobodu své vlasti. Občanstvo se vyzývá, aby co nejdříve stavělo barikády a bylo připraveno k boji ».

Ze jsem nabídl své služby k jednání s Němci nebyl nějaký romantismus, jako na př. položit život na oltář vlasti, ale vykáulované riziko a optimismus, že výjdu se zdravou kůží. Pozvání k jednání znamenalo, že Pražské povstání překazilo nějaké vážné německé plány a že Němci se svým smyslem pro pořádek se boji chaosu. Znaže trochu německou mentalitu a respekt k autoritě a titulům, myslel jsem, že můj akademický titul a parádní uniforma gen. Kutlvašra s vyznamenáními učiní patřičný dojem. Nemýlil jsem se.

Měl-li jsem trochu nejistoty o svou osobu, byla rozptýlena ranním vysíláním londýnského rozhlasu dne 6. května. Ten vysílal komuniké čs. vlády v Košicích, že Česká národní rada jest jejím reprezentantem a že rozhodnutí České národní rady se opírají o autoritu košické vlády. Toto komuniké bylo opakováno několikrát v různých jazycích, i v němčině a zřejmě to slyšeli i Němci. Alespoň K. H. Frankovi bylo toto vysílání známo.

My však jsme nešli k jednání ihned; oddávali jsme odchod od hodiny k hodině a čekali jsme, že se něco stane, snad nějaký zazrak. Konečně jsme — Kutlvašr a já — dostali příkaz, abychom se vydali na cestu. Naše poslední instrukce byla: « At' Němci zastaví bombardování a střílení! Zjistěte, co Němci chtějí, protahujte jednání a ziskejte čas. »

Československý rozhlas i pražský uliční rozhlas nato vysílaly upozornění, že parlamentáři České národní rady půjdou pěšky přes Malou Stranu do Thunovské ulice a že Česká národní rada žádá, aby se jim nekladly překážky a aby se po nich nesťílelo. Na žádost Červeného kříže dostaly podobné instrukce také německé branné síly. Trvalo dosti dlouho, než svobodný průchod byl vyjednaný a než jsme do Thunovské ulice přišli.

Podle instrukcí Mezinárodního červeného kříže šla naše delegace středem ulice v doprovodu neozbrojených gardistů s páskami R. G. na levé paži. Vpředu šel jeden gardista s bílou vlajkou, v zadu gardista s čs. státní vlajkou.

Obyvatelstvo Malé Strany nás už vyhlíželo, lidé přibíhali k oknům, ke dveřím, kynuli nám, zdravili nás, přáli nám zdaru. Nějaká starší žena přiskočila, udělala mi na čele křížek a řekla prostě: « Budu se za vás modlit, abyste dobře pořídili, aby nás ti Němci tady všechny nezabili. » Napadlo mi: « Vox populi, vox Dei. »

Nevypadal jsem asi příliš reprezentativně, protože jsem celou noc nespál, nebyl jsem oholen, neměl jsem se a měl jsem hlad. Naštěstí dr. Menčík v Mezinárodním červeném kříži měl praktický smysl; dostali jsme opravdovou silnou kávu, obložený chléb a kus čokolády. Také jsem se vykoupal v teplé vodě, umyl jsem se dobrým toaletním mýdlem ze Švýcarska a oholil jsem se. Vše mi bylo tak vzácné, že mi tehdy napadlo: « Takhle to bude v míru. » Napsal jsem dopis na rozloučenou své ženě a dětem a mámě, protože i čeští zaměstnanci v Červeném kříži byli na puchých o naši osobní bezpečnost.

Cituji své memorandum, které jsem hned po jednání s Němci sepsal:

« Na Mezinárodním červeném kříži v Thunovské ulici došlo k předběžnému jednání za přítomnosti zástupce Mezinárodního červeného kříže, pana Montadonta, který byl jaksi prostředníkem. S německé strany byli přítomni: SS Gruppenführer Weidemann a úředník Gestapa, kriminální komisař Dr. Leimer. Mluvil se francouzsky a německy, při čemž my, čeští vyjednavci, jsme měli tu výhodu, že jsme oba jazyky ovládali a že se nám nemuselo nic překládat jako Němcům.

Po jednání s Weidemannem a Leimerem jsme byli vyzváni, abychom navštívili K. H. Franka a jednali ještě s nim. Jednání na Mezinárodním červeném kříži a u K. H. Franka měla stejný obsah a proto je nebudu vyličovat zvláště. Němci zdůrazňovali, že nebylo žádné příčiny k nějakému povstání, že Praha byla prohlášena K. H. Frankem za lazaretní město, což ukazuje, že s německé strany byla vůle město i obyvatelstvo ušetřit. Na to jsem vznášel námitku, že lazaretní město je pojem mezinárodnímu právu neznámý, neboť mezinárodní právo zná pouze otevřené město. Na to prohlásili Němci, že o této věci by se dalo jednat a že jsou ochotni Prahu za otevřené město prohlásit, že si to však vyžádá několika dnů, než z města vyklidí vojsko a zásoby vojenského materiálu a než upraví komunikace tak, aby se Praze vyhýbaly.

Němci především položili otázku, jestli Česká národní rada zmocněna mluvit jménem českého lidu a zda nevystoupí nějaký jiný reprezentant, který si bude osobovat vládní moc. Na to jsem odpověděl, že Česká národní rada není samostatnou vládou, nýbrž je pouze reprezentantem čs. vlády v Košicích a že čs. vláda v Košicích jak se svého reprezentanta uznává. Na otázku Frankovu, ji se to může prokázat, jsem poukázal na nedělní ranní zprávu londýnského rozhlasu a dodal jsem, že doufám, že za změnách poměrů není poslouchání londýnského rozhlasu zločinem. Frank potom v dlouhé řeči zdůrazňoval, že má rád tuto zemi i Prahu, že chci vždy jenom dobro českého obyvatelstva, že byl ochoten k jednání a že jsme k němu měli přijít a říci mu, co vlastně Češi chtějí, že se s nim mohlo vše prohodit a projednat.

Rekl dále, že byl ochoten odevzdat vládu v historických zemích včetně ukrajinských okresů do rukou České národní rady a že byl ochoten vše vyříditi ku spokojenosti Čechů. Na to jsem mu odpověděl, že žádný český politik, který má hrdost v těle a který chce hrát nějakou roli v politickém životě českého národa, by se nesměl odvážit s Frankem jednat o předání moci, protože by ho národ ze svého středu vyloučil a při nejbližší příležitosti pověsil. Na to Frank prohlásil: « Ja, ich weiss — der blutige Hund Frank. » Pak dodal: « Ale pamatujte, že nikdy nepadnu do rukou bolševické chátěry. »

Náš postoj vůči Frankovi a vůči ostatním Němcům byl velmi sebevědomý a nebyli jsme ničím překvapeni, naopak jsme dělali, že o všem víme, zejména když nám

Aktivní účastníci pražského povstání: vlevo-plk. čs. gen. štábu Oskar Pejša/narozený v Uh. Hradišti 9. 5. 1896, zemřel v Chicagu 24. 12. 1979/ a upravo-velitel obrany Trojského mostu p. Vincenc Hodek, který zemřel v Ramsey, N. J. 28. 8. 1977.

Frank sděloval, že americká vojska, která vyrazila z Plzně, se opět do Plzně vrátila. V podstatě kladl Němci tři požadavky:

1) Aby německé obyvatelstvo v Praze (zejména se kladl důraz na ženy a děti, na raněné a zajaté vojáky) bylo chráněno a aby byly dány záruky pro tuto ochranu. Německé obyvatelstvo mělo státi pod ochranou Mezinárodního červeného kříže. Uspokojení tohoto bodu by v zásadě nebylo dělalo obtíž.

2) Frank položil otázku, jak bude umožněno Němcům, aby bojovali proti Rudé armádě. Poukázal na to, že bojová skupina maršála Schörnera, která má kolem jednoho milionu mužů, je nedotčena a že musí splnit ještě zvláštní úkoly. Zdůrazňoval, že jsou to bojové oddíly, které mají ještě dobrou bojovou morálku a že přímo hoří po boji se sovětskými silami.

3) S otázkou druhou souvisí otázka třetí, totiž otázka transportů přes Prahu a otázka transportů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Frank zdůrazňoval, že veškerá správa by byla odevzdána, ale že transporty by musily být bezpodmínečně zajištěny. Některé silnice a některé železnice by zůstaly v rukou německé armády. Civilnímu obyvatelstvu by se umožnila doprava některými vlaky.

K požadavku druhému a třetímu se vyslovili parlamentáři České národní rady, že tyto otázky sice přednesou Radě, ale pokud jde o boj proti Sovětům a o umožnění komunikací, že Rada nepřipustí ani jednání o těchto otázkách. Ostatně by sama o tom rozhodovati nemohla, protože jde o věc politickou, především o našeho sovětského spojence, a že by o tom mohla rozhodnouti jediné vláda v Košicích. Stanovisko vlády v Košicích bude určitě jednoznačné, že totiž se vysloví proti tomuto požadavku. Odpověděli jsme, že tyto body Radě předneseme a že Česká národní rada na ně odpoví.

SS Obergruppenführer Weidemann ironicky poznamenal, že my máme tolik na mysli zájem sovětských vojsk, ale on že neviděl v Praze mnoho rudých praporů. Na to jsem mu odpověděl, že nechceme přijmouti ruský politický systém a že se chceme vrátit k demokracii, kterou jsme měli v r. 1939. Také jsem řekl, že jde o národní povstání a že národní prapory ukazují jasně, co si obyvatelé Prahy přejí. Poukázal jsem též na vojenská vyznamenání gen. Kutlvašra, která získal v bojích proti bolševikům za první světové války.

Nato se Frank otázel, máme-li my nějaké podmínky k jednání. Parlamentáři odpověděli, že podle jejich názoru je vojenská situace pro Němce jednoznačná a že jim jde o likvidaci zbytku německého panství v Čechách a zemi moravsko-slezské. Mají za to, že by Česká národní rada byla ochotna k jednání za těchto podmínek:

1) Veškerá moc v zemích českých patří Národní radě, jako reprezentance košické vlády, a národním výborům, které jsou nebo budou všude zřízeny.

2) Česká národní rada zaručuje klid a pořádek v zemi. Ručila by za osobní a majetkovou bezpečnost veškerého obyvatelstva via facti. Tim se rozumí, že se nepředchází budoucí zákonné úpravě postavení Němců v Československu. Němci by museli zatím zůstat ve svých bytech a dostávali by až do další úpravy i přiděl potraviny jako české obyvatelstvo.

3) Praha by byla prohlášena za otevřené město.

4) Nastal by klid zbraní a zákaz přesunu německých vojsk až do příchodu vojsk spojeneckých.

5) Česká národní rada by vydala německým vojákům mrtvé Němce k pohřbení.

Důvody pro tento návrh byly, že Česká národní rada neměla proti státním armádě německé ani dostatek ozbrojených sil, ani zbraní, ani střeliva. Frank prohlásil, že o těchto bodech, které by mohly tvořit základ pro jednání, nemůže sám rozhodnouti, že ještě v sobotu dopoledne by byl býval s to, aby o nich rozhodl sám, ale v neděli že se již situace změnila. Slíbil, že se poradí s vojenským velitelem a že nám dá odpověď. Zadal jsem, aby nám odpověď byla dána ihned, ale on odpověděl, že vojenský velitel polní maršál Schörner je mimo Prahu a že přímé spojení s ním nemá, a stěžoval si, že telefon je přerušen a že se nemůže nikam telefonicky dovolat. Slíbil, že nám odpověď podá co nejdříve. Na to jsme odešli, když jsme před tím ještě zdůraznili, že předpokladem pro jakékoli jednání — a to zdůraznili parlamentáři během rozhovoru několikrát — jest požadavek České národní rady, aby ihned byla zastavena palba na Prahu a postup vojsk, což Frank slíbil. Během dlouhého hovoru jsme několikrát poukázali na to, že se neustále střílí, ačkoliv palba měla být a musí být zastavena. Frank několikrát telefonoval a vzkazoval po poslu, aby palba byla zastavena. Nato se vrátili parlamentáři do České národní rady, kde referovali o výsledcích svého jednání.

/Dokončení v příštím čísle./

Vladimír Krajina

80 let Jaroslava Drábka

Narodil se 6. května 1901 v Chrudimi, od roku 1906 žil v Ústí nad Orlicí, kde byl jeho otec známý advokát. 26. říjen 1918 zastihl Drábka v oklávě Jiráskova gymnázia v Praze. Sedmnáctiletý Jaroslav se dobrovolně přihlásil do čs. pěšího pluku, s nímž odjel na Slovensko, ohrožené Maďary. Po maturitě v roce 1919 znovu se dobrovolně přihlásil do sokolských pluků „strážce svobody“, které chránily Slovensko v době vpaďu maďarských vojsk komunisty Bely Kuna. Po návratu nastoupil studia práv na Karlově univerzitě v Praze, kde se blíž se seznámil s Prokopem Drtinou. Od r. 1923 se jako doktor práv věnoval advokacii a politice. Vstoupil do Modráčkovy strany a pod pseudonymem J. O. Orlický psal do jejích „Socialistických listů“ a deníku 28. říjen. Po vojné v letech 1924–25 pracoval vedle advokacie v Ústřední tiskové kanceláři na ranním přehledu zpráv. Po zániku Modráčkovy strany vstoupil na radu P. Drtiny do strany Práce

Zleva: Rudolf Jilovský, Vladimír Krajina, Prokop Drtina, Jaroslav Drábek a Arnošt Hejdrich na letišti ve Kbělicích u Prahy, dne 10. května 1945. Při návratu Drtinově a už za dozoru Rudé armády..

založen dr. Jaroslavem Stránským a Janem Herbenem. S Drtinou a jinými založil společenství klub „Přítomnost“. 8. září 1927 se oženil na Staroměstské radnici s Jarmilou Kučerovou, dcerou továrníka v Ústí nad Orlicí. Našel ženu, která mu později pomohla zachránit život, když se dostal Gestapu do drápu.

Poté, co se Prokop Drtina stal osobním tajemníkem prezidenta Beneše a vzdal předsednictví klubu „Přítomnost“, ujal se lunke Drábek. Klub hrál značnou i politickou úlohu, zejména kolem nešťastného Mnichova. V „Přítomnosti“ několik sudetoněmeckých poslanců dostalo příležitost mluvit k čs. veřejnosti. Pod vlivem toho Konrad Henlein v České Lípě se na oko zjevil nacismu (jak se k tomu později sám „hrdý“ přiznal, aby přý zmátl Čechy). Tím ovšem podal jasný důkaz, že jsme se snažili o demokratickou dohodu se sudetskými Němci, že ti však naši důvěru zradili, naši poctivou snahu nerespektovali.

Za všeobecné mobilizace v roce 1938 byl Drábek mezi prvními, kteří narukovali. Po odletu prezidenta Beneše do Londýna 22. října 1938 začal Drábek s Drtinou a jinými přáteli organizovat domácí odboj, v němž hrál daleko důležitější úlohu, než se i dnes všeobecně ví. V druhé polovině listopadu 1938 navštívil z pověření Politického ústředí v Londýně prezidenta Beneše a oznámil mu, že ho ústředí uznává jako hlavního představitele domácího i zahraničního odboje. Přinesl od Beneše důležité vzkazy a pověření, aby se Politické ústředí postaralo o státní zpravodajství v souhlase s Obranou národa, organizovanou věrnými důstojníky čs. armády. Druhou cestu za Benešem podnikl koncem ledna 1939 a dohodl, čím se má vykázat příští posel z Prahy.

Měl jsem jím být já. Byl jsem tehdy nejprve Drábkovým zástupcem a později nezávislým členem Politického ústředí. Přišly však tragické události kolem 15. března 1939, jež cestu do Londýna znemožnily hlavně proto, že jsem se jako osoba nejméně podezíraná (bolanek) pustil do organizování radiotelegrafického spojení s Benešem.

S Drábkem jsem se náhodně spřátelil v Tatrách v roce 1924 a od té doby jsme se dost často stýkali. Po přepadu Polska 1. září 1939 měli jsme již radiotelegrafické spojení s našimi zpravodaji v Polsku, později v Rumunsku a v Syrii. Drábek se zasloužil tím, že pomohl opatřit několik odposlouchávacích radiotelegrafických stanic, jež umožnily našim spolupracovníkům pořizovat pro domácí odboj denní přehled zahraničních zpráv. Náš tisk byl už pod naprostou německou kontrolou.

V Politickém ústředí jsme v té době byli v plné práci. Když jsme se však pokusili o to, aby nám pomáhali také komunisté, ti projevili ochotu dostávat od nás co nejvíce zpráv, ale sami se vyjadřovali o prezidentu Benešovi s lakou nedůvěrou, ba vlastně despektem, takže když se nás sami pokoušeli vládat do své strany, přestali jsme s nimi jednat. Neboť už tehdy to byli jen sluhové Moskvy.

Mohu podat svědectví, že Jaroslav Drábek s Prokopem Drtinou a s jinými se aktivně účastnili 30. září velmi působivé akce bojové tramvají v Praze. Češi jimi toho dne nejedli. A účastnili se ještě působivějšího

protestu 28. října 1939, kdy Praha byla na den československá. Zase ovšem bez jakékoli účasti komunistického odboje, který v té době verboval ty, jímž do budoucna sliboval tučné přebendy. Komunistům vedení zakazovalo cokoliv dělat pro Beneše, který — podle nich — sloužil západním imperiali-

stům. Drábekovi a jeho spolupracovníkům bylo už tehdy zcela jasné, co se dá od komunistů očekávat. Snad jsme už tehdy měli otevřené proli komunistům vystoupit, ale pravem jsme se obávali, že by to bylo k dobru především nacistům, které komunisté svou organizovanou nečinností ve skutečnosti podporovali.

V listopadu 1939 byl zatčen poslanec Ferdinand Richter a když při mučení prozradil Ladislava Rašina a jiné, kteří byli s Drábkem a s Drtinou v odboji, muselo se rozhodnout, co dál. Dohodou vznikl Ústřední výbor domácího odboje (Politické ústředí, Obrana Národa a odborářů či Petiční Výbor Věrní Zůstaneme). Drtina tajně odešel za Benešem, ja se „polopil“ v ilegalitě. Drábek zůstal v advokátní praxi. Měli jsme dohodnuto, že budu-li zatčen, buď Gestapu tvrdit, že mi Drábek odmítl v odboji pracovat. V letech 1940–1942 Drábek pomáhal odboji hlavně finančně. Gestapo však vědělo, že Drábek v odboji je a nechávalo ho na svobodě hlavně proto, že soudilo, že mě dopadnou, až se pokusím vejít s ním ve styk. Kolem vánoc 1942/43 dal gestapácký komisař Plitsch Drábekovi ultimatum, aby se stal jejich konfidentem a pomohl jim chytit mě. Stálečně odmítl, byl zatčen a Plitsch ho poslal do Osvětimi, kde se dostal do tábora Birkenau pod výtětovným číslem 94692 s pověstným označením, že jeho návrat není žádoucí. Brzy na to, 31. ledna, jsem byl dopaden v Turnově. Už jsem věděl, že Drábek je v Osvětimi a usmyslil jsem si nějak mu pomoci: byl jsem jist, že má-li žít, musí se z „Birkenau-Auschwitz“ dostat. Odvážil jsem se mluvit o Drábekovi podle smluvené dohody. Drábekova žena Gestapo vydalné podplácela a gestapák Hans Gall použil mé výpovědi (jak jsem předem doufal), povolal Drábka do Prahy a 19. července 1944 propustil z Pankráce, tedy v době, kdy gestapo ještě mnoho našich statečných lidí popravilo.

Jaroslav Drábek patří mezi naše nejstatečnější lidi. Osvědčil to i později, když prezident Beneš jmenoval Drábka hlavním prokurátorem pražského lidového soudu, před nímž stáli nacistický starosta Prahy Plitzner, K. H. Frank, Kun Dauege, poslanci Kreš, Kundl a dr. Gustav Peters, které Drábek znal už před válkou z klubu „Přítomnost“. Při všech těchto procesech zástupci komunistického ministra vnitra Noska, zejména pověstný špí. Pokorný, neměli jiný zájem než dostat z Němců nějaké přiznání, s nímž by se dalo jít proti Petru Zenklovi, Prokopu Drtinovi, Vladimíru Krajinovi nebo přímo proti Jaroslavu Drábekovi. Drábek s Drtinou za procesů tuto hru odhalili a bylo přímo ořasující, že K. H. Frank sám o své újmě svědčil, že ho k tomu Moskva aparátčík Pokorný nutil.

Druhá akce se týkala krčmařské aféry, kterou Drábek pomohl odhalit. Ta akce byla vrchol špionáže. Je tudíž nasnadě, proč Drábek s rodinou musel po komunistickém puči uprchnout, jestliže znovu nechtl prožít Osvětim. Za hranicemi nějaký čas pracoval jako úředník spediční firmy, ale později se stal komentátorem a hlasatelem ve Voice of America. Jeho život byl příkladně vlastenecký. Prezident Masaryk, za nímž vždy Drábek šel, by byl o něm řekl „pěkný člověk“. Tak Masaryk hodnotil ty nejlepší.

Jeden z tisíce

Richard Hanzlík

O Siru Williamu Stephensonovi se tvrdí, že jen to, co on vykonal za 2. světové války, by stačilo samo o sobě změnit kurs dějin. Se svými zážitky se světil svému skorojmenovci, Kanadanu britského původu, Williamu Stevensonovi, a vyšla z toho kniha nadmíru zajímavá.

„Muž jménem Intrepid“ je kronika první zpravodajské operace světového rozsahu a jejího mozku, Kanadana Williama Stephensona. Kniha je nabitá fakty tak sensačními, že se největší fantasta by byl jen stěží s to si podobná vymyslet; část ji se týká Heydricha, už proto by nás měla zajímat.

Byl se rok 1940. Osud Anglie a svobodných zemí tohoto světa visel na vlásku. S ústřednou zpravodajskou službou na Bermudě zřídili Britové za pomoci Američanů Camp X. Výběr místa, které by všestranně vyhovovalo danému účelu, nebylo nic jednoduchého, trvalo proto notnou dobu, než takové našli. Nakonec z toho vyšel vítězně jeden z ostrovů ze souostroví známého zde jako „Tisíc ostrovů“. Hledej jeden mezi tisíci, už jen to dá práci. Další výhodou bylo, že voda v řece sv. Vavřince je nejstudenější na světě, a ještě další, a ne poslední, že do Toronta byl odtud skok, na Manhattan tři, na Bermudu asi tolikéž. Ostrov byl strážěn jako oko v hlavě, na jih v délce 40ti mil řetězem předsunutých stráží, na sever chráněn hustým, neproniknutelným pásem buše. Vody kolem byly zaminovány, přísun lidí a materiálu se děl pouze letecky. Ti, co měli zvláštní poslání, směli použít jen jedné trasy a to jediné v noci /trasa vedla přes Roosevelt Beach, vých. od niag. vodopádů/. Místo bylo vybráno v té nejlepší tradici špionážních románů /Ian Fleming, tvůrce Jamese Bonda, když tu zakotvil jako instruktor družstev commandos./

Jak čas plynul a na válce přibývalo, také Camp X rostl v úhled. Vyrostla stanice M, „továrna“ na falešné doklady, několik set mil na východ odtud letišť, určené k výcviku námořních letců, pod hladinou jezera prováděli cvičné plavby ponorek s jednočlennou posádkou a zkoušky účinku podmorských trhavin. Dole pod zemí byl dán do provozu vysílač HYDRA spojující ostrov se stanicemi britské tajné služby na celém světě. Brzy přibyla i ASPIDISTRA, největší radiostanice na světě. Kanadská CBC, aby vysvětlila nebyvalé zvuky v sítiuklidňovala občany nedaleké Oshawy, že příčina spočívá v zavádění nových antén a že závada bude brzy odstraněna. Unikátem číslo 1 v kampu byl jistý Jasper Maskelyne. Před válkou byl kouzelníkem, nyní vedl ve stanici M sekci zvanou MAGIC GROUP. Maskelyne byl genius ve svém oboru. Jednoho dne navštívil tábor Mr. Hoover z americké FBI. Pan ředitel byl celý bez sebe, když v chatě, kam ho zavedli, spatřil šterbinou mezi trámy plout na hladině jezera eskádu válečných lodí. Ostatní, co následovalo, ho šokovalo ještě víc: za sebou, na malém stolku, uviděl tutéž eskádu, sestavenou z dětských hraček, malých německých křižníků. O ostatní se postaralo zrcadlo, umístěné opodál na stěně. Později s tím vším poslali pana kouzelníka do světa, aby tam aranžoval neexistující armády, vyráběl makety kanonů, stavěl falešné letecké základny a flotily. Svého úkolu se zhostil na výbornou.

A tam, na jednom z tisíců ostrovů, nad nímž by nebošik Jules Verne zežloutl závistí, shodili jedné krásné noci Kubiše, Gabčíka, Jana Opálku a ostatní. A také Čurdu...

-4-

Češi nebyli jediní, komu záleželo na tom, aby Heydrich, největší stůra všech dob, zmizel s povrchu země. Už koncem roku 1940 nebylo žádným tajemstvím, že zapsal svou černou duši ďáblu, jen aby si získal důvěru Hitlera. Likvidace Židů, Čechů a jiných byla jen nepatrnou částí jeho ďábelských plánů. Plány na likvidaci Heydricha se začaly v New Yorku počátkem srpna roku 1941, skutečně byly pak v době, kdy japonský útok na Pearl Harbour poutal na sebe pozornost a odvracel ji od osudu trpících tohoto světa.

Autonobilka General Motors je přesvědčena o tom, že tento model "Chevrolet 1982 Cavalier" bude mezi kanadskými motoristy velmi populární. Spotřebuje jen 6.8 l na 100 km.

skautská hlídka : Čeští a slovenští skauti po celém světě vzpomínají, že před 80ti lety se v Prostějově narodil

prof. Rudolf Plajner, pokračovatel ideálů zakladatele čs. skautingu prof. Svojsíka. Otec prof. Plajnera byl mistrem v textilním průmyslu v Prostějově. Mladý Rudolf byl spolužákem Wolkerovým. Spolu neskautovali. Wolker byl ze zámožnější rodiny a mohl si dovolit jezdit na Svojsíkovy skautské tábory v Čechách.

Plajner začal skautovat někdy v roce 1919, když studoval v Brně na technice. V roce 1920 zachránil 3 děti před utonutím, když spadly do rozvodněné Svatky u Brna. Dostal za to hodinky od presidenta Masaryka a odznak "Za čin junácký". Byl velmi skromný a nikdy o tom moc nemluvil. Pak skautoval v Prostějově, kde učil matematiku na střední škole až do konce 2. války. Od roku 1948 žil v Praze. Pokud se týče skautských funkcí, byl Plajner asi od r. 1925 členem náčelnictva čs. skautského hnutí. V roce 1939 byl zvolen místonáčelníkem, zatímco plk. Václav Vlček se stal velitelem /starostou/. Na podzim roku 1939 odešel Vlček do Francie a náčelník Sláva Řehák byl nacisty poslán do koncentračního tábora Buchenwaldu. Prof. Plajner to byl, který měl tu nepříjemnou povinnost předat Junáka Němcům, po jeho rozpuštění na podzim roku 1940. Za války byl Plajner několikrát vyšetřován, ale vězněn nebyl. V květnu 1945 se objevuje jako designovaný náčelník obnoveného Junáka. Na sjezdu v roce 1946 byl zvolen náčelníkem Českého Junáka a později i slovenského kmene. Vyakčnen v únoru 48, odešel do ústraní. Byl kom. polici vyšetřován a krátce vězněn. Pak učil na měšťance. V roce 1968 zemřel Sláva Řehák a na jeho pohřbu /v lednu 68/ se sešli všichni starší skauti, zpívala Junácká a krátce na to obnoven Junák. Plajner byl zvolen náčelníkem prozatímním shromážděním a pak opět na sjezdu v listopadu 1968. V této funkci zůstal až do rozpuštění Junáka v roce 1970. Neměl snadný život a podobný byl i osud našeho skautského hnutí ve staré vlasti. Plajner žije v ústraní nedaleko Prahy, kde píše své paměti. /MJ/VF./

Prof. Rudolf Plajner.

SČÍTÁNÍ LIDU V KANADĚ

CO TO JE, JAKÝ MÁ VÝZNAM A PROČ TO POTŘEBUJEME

DEN SČÍTÁNÍ: 3. ČERVNA

Každý pátý rok koná kanadská vláda sčítání lidu a dotazuje se na rodinné podmínky, ubytování, vzdělání a jiné věci, aby mohla lépe plánovat národní hospodářství. Zaznamenají se tím také všechny změny, ke kterým v zemi od posledního sčítání došlo.

Je důležité, aby vláda měla přesné informace o etnických skupinách, protože různé programy se řídí podle výsledků sčítání.

Pověřená osoba přinese Vám dotazník, který musí někdo v rodině vyplnit. Sčítání je pro Kanadu tak důležité, že zákon přikazuje, aby se dotazník vyplnil 3. června 1981. Zákon také zaručuje, že Vaše odpovědi nebudou vidět nikdo jiný, než personál sčítání, který je zavázán přísahou mlčenlivosti.

Žádné jiné vládní ministerstvo nebude mít k informacím přístup.

Informace, kterou dáváte se spojí s údaji z jiných domácností a jen konečné cifry budou zveřejněny.

V případě, že máte problém při vyplňování dotazníku, můžete volat číslo, které je na dotazníku uvedeno. V mnohých případech Vám pomohou úředníci, kteří znají Váš jazyk.

V případě, že s dotazníkem dostanete zpáteční obálku s předtištěnou známkou, vyplňte dotazník a vložte do nejbližší poštovní schránky.

Není-li přiložena zpáteční obálka, ponechte si dotazník u sebe, až si pro dotazník přijde povoláná osoba.

Kdyby se náhodou stalo a Vy jste nedostal dotazník do 1. června - vytočte číslo 0 a petjte se operátorky, aby Vás spojila s číslem ZENITH 0-1981. Sdělte Vaše jméno a adresu a dotazník dostanete poštou.

Informace získaná sčítáním lidu je nesmírně důležitá pro budoucnost níže přechozích do Kanady.

Vaše pomoc při vyplnění dotazníku bude vítána. Vraťte dotazník správně vyplněný do 3. června.

Jste-li součástí Kanady, musíte se podílet na sčítání lidu.

DEN SČÍTÁNÍ: 3. ČERVNA

ZAPOČÍTEJTE SE TAKÉ

STATISTICS CANADA

Canada

1981 Census
of Canada

Recensement
du Canada de 1981

RUBRIKA 'ZTRACENÝCH DUŠÍ'

Irene Šcarc či Schworz-Toronto?
Jana Dušková s manželem, emigrovali k Holečkovi do NY.--T. Maňásek, Winnipeg?
Juraj Agh, v Kanadě od 4. 10. 67.--D. Alexov v K. od 5. 2. 75., Edmonton?
Viliam Bako od prosince 79, Edmonton?
Pavel Barač, od 23. 1. 68.--Vlad. Bartoš, Vancouver?
Jan Bělík od 18. 2. 70., Toronto?
MVDr. Ján Benčko, od 26. 8. 67.--Jan Bendkowski, od 5. 8. 75., Alta.?
Vlastislav Beneš, od 14. 3. 78., Winnipeg?
Juraj Benovský, od 9. 1. 68., Vancouver?
Jozef Beres, od 1968, Edmonton?
Martin Berka, od 12. 12. 76.--Jozef Bernhauser, Edmonton?
Zd. Bidman, od 11. 3. 76., Edmonton?
Karel Bloch, od 1968, Delta, BC?
Mil. Bosák, Ottawa, Ont.?
Jan Bucek, od 9. 10. 80., Montréal?
Václav Bušek a rodina.--Ondrej Byrtus, Edmonton?
Jozef Čížek, Winnipeg?
Jos. Coufal, Edmonton?
Olga Dobrovolská.--Jar. Dvořák, Winnipeg, od r. 1969.--Vilém Fojt či Fajt.--Ján Fratric od prosince 1979.--Zdena Frčková.
Tibor Fridrik, BC?
J. E. Gajan.--Steve Petr s paní.--Zd. Goj, Vancouver?
L. Hajdů-Rossler, Vancouver?
E. Hammerschmidt.--Josef Havelka, Vancouver?
Ronald Herzgott, Vancouver?
Milan Hudec, od 10. 3. 81.--Michael Huk, Saskatoon?
Milan Chovanec, od 14. 6. 78.--Ant. Ilik, B.C.?
Štefania Janešik.--Jan Keleman, Port Colborne, od 1. 2. 79.--Lad. Kobliha, Toronto?
Prosíme naše čtenáře, aby nám poslali adresy hledaných, příp. se podívali do tel. knih.

Z událostí v Československu

STB provedla důkladné prohlídky v bytech J. Brychtý, S. Adámka a V. Holubové v Jihlavě. Byl zatčen Jan Litomský. -- Za posílání anonymních výhrůžných dopisů různým kom. osobnostem byl na 2 a půl roku odsouzen S. Wasalco z Ostravy. -- Z vazby propuštěn dr. Jiří Hájek byl podle posledních zpráv znovu zatčen. -- Marcel Nole, tajemník Svazu čes. novinářů prohlásil, že polovina členů Svazu jsou nekomunisté. -- Slavný fotbalista Jarda Burger oslavil v Praze "75". -- Čs. tisk chválí Hanu Mandlíkovou: vyhrála v USA za rok 1980 115.000 dol. a vrátila se domů. Koupila rodičům vilu v předměstí Prahy. Plánuje zakoupení vily na Floridě. -- Mluvčími Charty 77 jsou od 1.2. Václav Malý a prof. Bedřich Placák. -- V Praze zemřel býv. tenisový hráč Josef Caska. -- TV v dnešním okupovaném Československu vysílá 51 proc. sovětské tematiky. -- Nové ulice v Hostivaři: Waltra Ulbrichta, Klára Zetkinové a Hanse Zeimlera. -- Plaketa pres. Wilsona byla odhalena na am. velvyslanectví v Praze. Je vedle plakety TGM. -- Palestinci mají nyní v Praze velvyslanectví. -- Předsedou židovských náboženských obcí v ČSSR se stal dr. D. Galský. -- Ročně se rozvádí 320.000 manželských párů. -- 28.1. zemřel v Praze býv. soc. dem. poslanec Vojta Erban, 67. -- Býv. mechanik 311. čs. bomb. peruti a pozdější vězeň čs. komunistů Václav Zatecký, 77, zemřel v Praze. -- Býv. profesor nář. hospodářství na Masarykově universitě v Brně, JUDr. Václav Chytil, 73, zemřel v Praze. Byl žákem dr. K. Engliše. -- Bratislavský Dopravstav má stavět 65 km dálnice v Libyi. -- V Hradci se konala rozhlasová beseda s jedním navrátilcem: MUDr. Vendula Lehká se neuplatnila v NSR a zklamáná láskou volila návrat. Zaměstala, že měla pocuchané nervy už doma. V rádiu nadávala na čs. exil. -- V ČSSR je 920.000 invalidů a 3.255.000 důchodců. -- Ze studijního 1-letého pobytu v USA se vrátila dr. M. Sedláčková, odbornice molekulární chemie. -- NSR zapůjčila ČSSR a SSSR 5,4 biliony dol. na stavbu plynového potrubí ze Sibiře do záp. Evropy. -- Při autonehodě zahynul herec Hradní. O nohu přišel zpěvák Jiří Korn. -- Je zakázáno mít v autě různé talismány, jako botky, panenky a pod., protože brání rozhledu řidiče. -- Zemřela Irena Svobodová, vdova po Ludvíkovi, 79. -- Také předseda loutkové čs. lidové strany Rostislav Petera zemřel. -- "75" se dožil známý čs. jezdec plk. František Jandl. Koncem 60. let mu kom. režim dovolil, aby pracoval na čas jako trenér v Mexiku. -- V kremli vyrobili 100 Kčs. mincí s podobiznou Bohumíra Šmerala k 100. výročí jeho narození. /Zemřel v Moskvě v roce 1937, nejspíš jako oběť Stalinových čistek. / -- Čs. tisk odsuzuje "koubojské ohováření" pražské mládeže. Je to forma protestu proti šikanování kom. strany, stejně jako za nacistů bylo v Praze plno "potápek". -- Nář. podnik Moravan zahájil výrobu školních letounů Z-142. Zkušebními piloty jsou Poláček a Navrátil. -- Zátopek a Bosáková slouží kom. režimu a mají se dobře.

Pozdrav ze slunného Španělska všem našim čtenářům posílá prof. dr. F. A. Toufar. Na své haciendě poblíž Alicante nezhádá.

Z daleké Austrálie se ozvali: zleva plk. Jan Novák, M. B. E. a manželé Hynek a Patricia Trhlíková.

ČSSR

STEFANIKŮV RELIEF DO PRAHY. Vedoucí východoevropského oddělení amerického ministerstva zahraničí Peter Bridges přijal 12. března ve Washingtonu zástupce sedmi čs. organizací, kteří mu odevzdali bronzový reliéf generála Rostislava Štefaníka, jímž bude vyzdobena vstupní hala amerického velvyslanectví v Praze. Reliéf darovaly Čs. národní rada americká, Rada svobodného Československa, Americký Sokol, Americko-čs. rada pro školství, Čs. společnost pro vědu a umění, Národní rada žen svobodného Československa a místní jednotka Sokol ve Washingtonu. Reliéf je dílem slovenské výtvarnice Kлары Severové, která od roku 1968 žije ve Spojených státech.

BUDE VÁS ZAJÍMAT

TGM O BOLŠEVISMU

V roce 1920, kdy komunistická strana podnikla koncentrovaný nápor na rozvrácení mladé republiky, prezident Masaryk šel přímo k dělníkům, aby k nim promluvil o bolševickém nebezpečí. "Bolševici potírají všeobecné hlasovací právo, nepřipouštějí koalici a udržují panství své exkluzivní strany jen pomocí teroru", řekl Masaryk v jednom z těchto svých projevů.

Rada svobodného Československa vydala reprint projevů v knížce T. G. Masaryk: O bolševictví. Je ji možno objednat za \$1.50 (nebo ekvivalent v jiné měně) na adresu Rady svobodného Československa, 420 East 71st Street, New York, N.Y. 10021.

WINZE'S MEAT MARKET ILJA ŠANDA

Cerstvé domácí a evropské uzeniny.

307 Roncesvalles Ave., Toronto.

Tel.: 533-5165

ZE ŽIVOTA KRAJANŮ A EXULANTŮ

V min. čísle jsme se obrátili na naše podnikatele, aby dali práci nově přichozím našeho původu. Od čtyř jsme dostali odpověď, že jsou ochotni přijmout žádost o práci, ale že budou trvat na písemném čestném prohlášení, že žadatel nepožádá a v budoucnu nebude žádat o "úpravu vztahů" k dnešní čs. kom. vládě v Praze. /Ještě chybí, aby na něčem podobném trvaly také kanadské firmy. / -- Majitelé krajanské restaurace Coach House v Lindsay, Ont., manželé Hana a Jirka Benešovi, dokončují rozsáhlou vnitřní úpravu podniku. Adresa: 19 Cambridge St. S., tel. /705/324-1752. -- Na Workmen's Comp. Board pracuje krajanka Suzan Kučeráková. -- Jiří Fořt hledá L. Halase. -- Čtenář nás upozornil, že před 10ti lety zemřel v USA dr. Josef Černý. -- P. Bláha hledá inž. Z. Turečka. -- Začátkem května měla Janet Gregorová, provdaná Szamuhelová, dcerušku. Bude se jmenovat Robin? -- T. Zázvorka přesídlil z Lethbridge do Calgary, Alta. -- Dobré a laciné oblečení a prádlo dostanete u krajana Jílka, v textilní tržnici v č. 246 Queen St. W., Toronto. Tel. 598-2435. -- V. Prejza s rodinou děkuje touto cestou ČSNS v London, Ont. a zvláště manželům Celerinovým za usnadnění začátku života v této zemi. -- Revue pro milovníky lesů v B.C. "Forestalk" přinesla ve svém posledním čísle krásný článek o prof. V. Krajínovi, který otiskneme při vhodné příležitosti. -- Firma Baťa na Batawě přijme zkušené naše strojírníky. Pište na: A. Daičar, P.O. Box 82, Batawa, Ont. KOK 1E0. -- Zájemci o tramping v záp. Kanadě pište na adresu: J. Nesedlo, Apt. 302, 1255 Pendrell St., Vancouver, BC, V6E 1L7. -- Dr. V. Ryšavý z Washingtonu promluvil v Torontě 2.5. o gen. M. R. Štěfáníkovi. -- Major R. Hásek navštívil Austrálii. --

Nezmar Franta Mrázek si otevřel dílnu na opravu aut a na stavbu nových aut. Adresa: Elite Custom Car Co., 2045 Dundas St. E., Mississauga, Ont., tel. 625-9004. -- Prof. V. Fic přednášel 8.3. v Torontě o TGM. -- Hotel Waldorf-Asoria v Torontě se nyní jmenuje Somerset Place, tel. 923-3581. "Manpower" tam posílá všechny nově přichozí, pokud nemají příbuzné v Torontě. -- Krásný pohled z New Yorku jsme dostali od inž. Mráčka a jeho paní Anežky. /Před uzavěrkou tohoto čísla nám zavolal z nemocnice Sunnybrook, ale po menší operaci se už těší zas domů. / -- Petr Hroneš se vrátil do Rakouska. -- V autonehodě poblíž Winnipeg, Man. zahynula Jana Sandorová-Kolářová s dcerou Ivetou, 14 let. -- Zájemci o letní tenisové kursy pí Brankovské mohou volat tel. číslo 653-4942. Začínají od 22.6. -- V autonehodě v Mississauga přišel o život mladý krajan Petr J. Polívka, 38. -- 31.5. v 8 večer hraji v Limelight Theatre, angl. komedii "Lysistrata". -- A. Wenzbauer dělal měsíc správce majetku hraběte Dobrzenského v Haliburton, Ont., když majitelé byli v Evropě. -- Kraján něm. původu H. Weisbach je tajemníkem ontarijských odborářů-pensistů, pod patronací CLC. -- Publishers 68 Toronto je non-profit charitable organization, řízená 5ti-člennou správní radou.

ORGANIZUJEME PRICESTOVANIE Vašich príbuzných z Československa

a zariadenie Vám cestu na stratenie sa s príbuznými v Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku. -- Vyhovujeme aj zájazdy na jask. -- Florida, atď., ako aj na ostrovy.

Zmenáreň cudzích valík
Založené 1951. Majiteľ Harry HEITLER
COMPUTERISED RESERVATION

WORLD TRAVEL SERVICE Limited

258 College St. (roh Spadina)

Toronto, Ontario M5T 1R7 / Telephone 979-2171